

Hrvatska grančica

DVOJEZIČNO GLASILO HRVATA U RUMUNJSKOJ
PUBLICAȚIE BILINGVĂ A CROAȚILOR DIN ROMÂNIA

STR. / PAG. 3-9

KRATKI PREGLED...

STR. / PAG. 10-11

USKRSNE TRADICIJE KOD
REKAŠKIH HRVATA

STR. / PAG. 14

BLAGDAN BOŽANSKOG
MILOSRĐA

Smerljanje kod karaševskih Hrvata

**SVETI ĐUREĐ,
ZAŠTITNIK STADA I PASTIRA**

Sursa: book.hr

Sljedeća emisija na hrvatskom jeziku (repriza) prikazat će se u petak 28.05.2021, u 15.30 sati. Gledajte nas!

REDAKCIJA:
COD ISSN 1841-9925

Redactor șef:
Ivan DOBRA

Redactori:
Lina TINCUL; Daniel LUCACELA;

Colaboratori:
Maria LAJCHICI; Pr. Davor LUCACELA; Petru MILOȘ

Tehnoredactor:
Zlatko Nikola URSUL

Adresa:
Uniunea Croaților din România
327065 Carașova 22, jud. Caraș-Severin, România
Telefon: 0040-255-232255
Fax: 0040-255-232146
E-mail: zhrucr@gmail.com; hgredactia@gmail.com
Web: www.zhr-ucr.ro

UREDNIŠTVO:
ISSN KOD 1841-9925

Glavni urednik:
Ivan DOBRA

Urednici:
Lina TINCUL; Daniel LUKAČELA;

Vanjski suradnici:
Marija LACKIĆ; Vič. Davor Lukačela; Petar Miloš

Tehnoredactor:
Zlatko Nikola URSUL

Adresa:
Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj
327065 Carașova 22, Caraș-Severin, România
Telefon: 0040-255-232255
Fax: 0040-255-232146
E-mail: zhrucr@gmail.com; hgredactia@gmail.com
Web: www.zhr-ucr.ro

www.zhr-ucr.ro

Sljedeća emisija na hrvatskom jeziku (repriza) prikazat će se u četvrtak 27.05.2021, od 11.00 sati (prije podne).

Svaka emisija pokušava obuhvatiti ono što je značajno u povijesti i životu hrvatske manjine na rumunjskom prostoru, naše tradicije, običaje i najvažnije događaje iz karaševske zajednice. Gledajte nas!

Svakog petka s početkom od 19:10, na frekvenciji 105,6 MHz Radio Ričice, emitira se naša emisija na hrvatskom jeziku. Slušajte nas!

U OVOM BROJU DONOSIMO / ÎN ACEST NUMĂR:

KRATKI PREGLED POVIJESTI POSTOJANJA I DJELOVANJA ZAJEDNIŠTVA	STR. 3
RUKOVODSTVO ORGANIZACIJE	STR. 4
JOŠ PONEŠTO O ZAJEDNIŠTVU	
ČLAN HRVATSKOG SVJETSKOG KONGRESA	STR. 5
MEĐUNARODNI SIMPOZIJ U ZAJEDNIŠTVU	STR. 6
ZAJEDNIŠTVO I NOGOMET	STR. 6-7
ŠKOLA NA MATERNJEM JEZIKU	STR. 7-8
500. GODINA OD TISKANJA JUDITE	STR. 9
USKRSNE TRADICIJE KOD ...	STR. 10-11
PASTIR I LJUBAV	STR. 12
PESCUIT URBAN!	STR. 13
BLAGDAN BOŽANSKOG MILOSRĐA	STR. 14
"NOAPTEA CĂRȚII" LA CEA DE-A ZECEA EDIȚIE	STR. 15

"NOAPTEA CĂRȚII" LA CEA DE-A ZECEA EDIȚIE

Vineri, 23 aprilie, cu ocazia Zilei Internaționale a Cărții și a Drepturilor de autor, dar și a Zilei cărții croate, s-a desfășurat "Noaptea cărții", cea mai amplă manifestare culturală din Croația.

Lansat în urmă cu zece ani cu scopul de a încuraja o cultură a cititului și de a stimula conversațiile despre statutul cărților în societatea modernă, "Noaptea cărții" este unul dintre cele mai mari și mai renumite evenimente interne dedicate cărților, cu mii de organizatori de programe și sute de mii de participanți din toată Croația.

"Puterea vindecătoare a cărții" a fost aleasă drept tema ediției jubiliare din acest an, iar fața naratorului a fost reprezentată de Knjiguška, celebra păpușă Matrioška. Într-un an marcat de o situație epidemiologică complexă, tema aleasă "Puterea vindecătoare a cărții" s-a dovedit a fi un bun stimul pentru reflecția creativă asupra rolului cărții și a valorii lecturii.

Programul jubiliar a cuprins peste 1000 de evenimente la care au luat parte librării, biblioteci, magazine de antichități, școli primare și generale, grădinițe, teatre, centre de informare, scriitori, traducători, ilustratori, precum și alte instituții "prietene ale cărții" din toată Croația. Străzile multor orașe croate au devenit locuri de lectură publică, iar de proprietățile vindecătoare ale cuvântului scris s-au putut bucura chiar și batrânii din azile. Pe scurt, cartea a fost sărbătorită peste tot, iar dorința organizatorilor a fost de a extinde socializarea prin lectură, nu doar într-o anumită zi, ci în fiecare zi a anului.

Din cauza situației epidemiologice, deschiderea evenimentului "Noaptea cărții" nu s-a putut desfășura nici în acest an la Biblioteca Națională

Universitară din Zagreb. În schimb, pe Canalul 3 al televiziunii croate a fost difuzată o emisiune dedicată acestei manifestări și au fost prezentate cele mai noi date de pe piața cărții din Croația. Prezentatoarea Koraljka Kirinčić l-a avut ca invitat special pe conferențiarul universitar Davor Piskač, profesor în domeniul biblioterapiei la Facultatea de studii croate de la Universitatea din Zagreb.

În ziua evenimentului au fost publicate și rezultatele de la concursul liric "Lectura terapeutică", desfășurat de către Asociația croată a bibliotecarilor școlari. La concurs au ajuns 180 de lucrări din 70 de școli și au fost acordate premii consistente. Pe 23 aprilie a început și campania promoțională "Cărți tuturor și oriunde", la care participă peste 100 de edituri și librării și care va dura până la finalul lunii. "Noaptea cărții" a avut și un caracter umanitar. Datorită colaborării organizatorilor evenimentului cu numeroși editori, satului Glina, puternic lovit de cutremur, îi va fi donată o rulotă cu cărți.

Organizatorii evenimentului le mulțumesc tuturor celor care prin contribuția lor financiară, creativă sau doar prin entuziasmul lor au ajutat la realizarea acestei manifestări renumite.

Lina Tincul

BLAGDAN BOŽANSKOG MILOSRĐA

U Lupaku je 11. travnja proslavljen blagdan Božanskog Milosrđa jer je kapela u lupačkom groblju posvećena upravo Božanskom milosrđu.

Svetu je misu predvodio kancelar temišvarске biskupije, rođeni lupačanin, vlč. Nikola Lauš, a koncelebrirali su lupački župnik vlč. Đuređ Patašan i klockotički župnik vlč. Milja Sima.

Sunčano vrijeme poput zraka sunca sa slike Božanskog Milosrđa dovelo je veliki broj vjernika na Svetu misu koji su prije mise molili krunicu Božanskog Milosrđa, vrlo proširenu i rado moljenu krunicu.

Propovijed je održao vlč. Milja Sima koji je okupljenim vjernicima govorio o značenju blagdana, o povijesti ovog blagdana i o svetoj Faustini Kowalskoj. Rođena je kao Helena Kowalska, 25. Kolovoza (augusta) 1905. u Poljskoj, u selu Glogowiec, kao treće dijete obitelji Marianne i Stanislaw Kowalskog.

Od djetinstva se puno molila, bila marljiva u radu, poslušna i puna milosti prema siromašnima. Evo što saznajemo iz njezinog dnevnika (žurnala): "Po prvi puta čula sam glas u mojoj duši u sedmoj godini života kao poziv savršenom životu, ali nisam bila uvijek poslušna glasu Milosti. U 18. godini života, žarka molba mojim roditeljima za dopuštenje da pođem u samostan naišlo je na njihovo odlučno odbijanje... Jednom pođoh s jednom od svojih sestara na ples. Kad su svi bili u najboljem raspoloženju, moja je duša osjećala unutarnje muke. U trenutku kad sam započela plesati, ugledah pored sebe Isusa, prljavog, razgolićenog Isusa, cijelog u ranama, govoreći mi: 'Koliko dugo ću te podnositi i dokle ćeš oklijevati?'. U tom trenutku zanijem draga glazba, nesta društvo u kojem sam se nalazila, ostadosmo Isus i ja. Sjedoh pokraj moje drage sestre i pokušah sakriti glavoboljom ono što se u mojoj duši zbivalo. Nakon nekog vremena potajice napustih društvo i moju dragu sestru i otiđoh u katedralu sv. Stanislava Kostke... Tamo sam čula riječi: 'Otputuj odmah u Warszawu, tamo stupi u samostan'. Podigoh se iz molitve, dođoh kući i spremih potrebne stvari" (Dnevnik s. Faustine, br. 7-10, preuzet sa stranice: www.laudatio.hr).

Dok je prvi put boravila u samostanu u mjestu Plocku, 22. veljače (februara) 1931. godine prvi put je imala viđenje s Milosrdnim Isusom, koji joj na tom susretu kaže da naslika njegovu sliku, onako kako ona ga ona vidi i da proširi štovanje te slike po cijelome svijetu. U godinama iza tog prvo viđenje Faustina je imala više mističnih susreta s

Isusom. Na tim je susretima Isus govorio Faustini o Božjem milosrđu i o načinima štovanja milosrđa, i to: molitva za cijeli svijet, štovanje slike Milosrdnog Isuda s natpisom: "Isuse, uzdam se u tebe"; slavljenje svetkovine Božjega milosrđa prve nedjelje poslije Uskrsa; molitva krunice Božjega milosrđa i širenje ovo pobožnosti.

Život Faustine bio je obilježen ljubavlju prema grešnicima, siromasima, umirućima i dušama u čistilištu, ali i život s mnogim trpljenjima. Trpjela je zbog sumnji i nepovjerenja bližnjih u istinost ukazanja, zbog tvrdoće ljudskoga srca, zbog nezahvalnosti i grijeha a znala je osjećati bol, fizičku i duhovnu, kada je molila za druge. Duboko povezana u molitvi s Isusom nekada je osjećala njegove rane na svome tijelu.

Iscrpjena zbog bolesti tuberkuloze i patnji koje je podnosila kao žrtvu za spas grešnika, napustila je ovaj zemaljski svijet u samostanu Krakow Lagiewniki, 5. listopada (oktobra) 1938. godine, u dobi od 33 godine, kao i Isus.

Papa Ivan Pavao II. proglasio ju je blaženom 1993. godine, a 2000. godine proglašena je sveticom. Zaštitnica je djece, siromašnih obitelji, kućnih pomoćnica, kuharica i kuharica, djevojaka i mladića koji žele otići u samostan i poljskoga grada Lodza. Njezin je spomendan 5. listopada, a krunicu Božjega milosrđa mole milijuni vjernika diljem svijeta.

Ovu je krunicu posebno volio i pokojni lupački župnik, vlč. Marijan Tjinkul, kojemu smo zahvalni na slici Božjega milosrđa i lupačkog kapeli, izgrađenoj zadnjih godina njegova života i u kojoj se ova slika nalazi. Neka nam je ova krunica svima na pomoć i spas duševnih i tjelesnih potreba.

Maria Laŭchici

KRATKI PREGLED POVIJESTI POSTOJANJA I DJELOVANJA ZAJEDNIŠTVA

Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj, krovna i službena organizacija Hrvata s ovih prostora, utemeljeno je 1991. godine, neposredno poslije pada rumunjskog komunističkog sustava, kao plod nastojanja jedne grupe entuziasta na čelu s prof. Miljom Radanom da se hrvatska zajednica iz Rumunjske ujedini i na taj način uspješnije sačuva i promovira svoje stare tradicije i običaje. To su trenuci kada su u ovoj državi osnovane i druge političke stranke, svaka sa svojim ciljem i ambicijama, to su trenuci kada su se i druge etničke manjine počele organizirati pod svoje krovne organizacije, tako da danas nema nijedne etničke zajednice u Rumunjskoj, a da nije organizirana po istim ili sličnim načelima po kojima je organizirana i krovna organizacija Hrvata u Rumunjskoj.

Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj neovisna je i demokratska organizacija čije je djelovanje usredotočeno ponajprije na očuvanje i promoviranje etničkog identiteta hrvatske manjine iz rumunjskog prostora u svim svojim manifestirajućim oblicima. Naša organizacija predstavlja i brani interes hrvatske manjine pred vlastima domovine, zalaže se za poštovanje prava manjine u skladu sa zakonima ove zemlje, trudi se da naša djeca uče naš materinski jezik kojeg smo tako čistog očuvali, iako smo stoljećima bili udaljeni i izolirani od matičnog naroda. Zajedništvo, kao etničko društvo, brine

i o našim vjerskim pitanjima, kako bi se i to naše obilježje očuvalo u našem svakodnevnom životu. Organizacija, u vidokrugu svojih preokupacija, ima i uspostavljanje trajnih veza s matičnom zemljom, Republikom Hrvatskom, preko svojih službenih institucija, kulturnih i vjerskih organizacija, preko diplomatskog predstavništva u Rumunjskoj. Kao etničko društvo, obuhvaća sve Hrvate i Hrvatice koji žive makar u kojem kraju Rumunjske, a to se odnosi na našu zajednicu karaševskih Hrvata u karaševskim selima, na sve Hrvate koji žive u velikim gradovima ili drugdje na rumunjskom tlu i koji svi zajedno formiraju hrvatsku zajednicu u Rumunjskoj.

A hrvatska zajednica iz Rumunjske može biti podijeljena u tri skupine, svaka od njih sa svojim specifičnostima, sasvim neznatnim jezičnim osebnostima i posebnim načinom života.

Prva i najveća skupina Hrvata živi na jugozapadnoj strani Rumunjske, nedaleko od Ričice, glavnog grada Karaš-severinske županije i broji otprilike 6.000 stanovnika koji se nazivaju skupnim imenom Karaševci. Ova najbrojnija naseobina Hrvata u Rumunjskoj grupirana je u dvije općine jedne blizu druge, a sva su mjesta mnogo nalik jedno drugome: u karaševskoj općini, sa selima Karaševo, glavno mjesto Hrvata u Rumunjskoj, Nermid i Jabalče te u lupačkoj općini, sa selima Lupak, Ravnik, Vodnik i Klockotič. U prošlosti je gotovo svaki Karaševak imao kuću u selu i salaš u planinama, gdje je držao stado, jer je glavno zanimanje naših ljudi bilo stočarstvo i donekle voćarstvo. Oduvijek su Karaševci bili poznati kao pobožni, radišni i veoma prijazni ljudi koji su imali veliki broj djece, a sve su im ove vrednosti i vrline pripomogle da stoljećima opstanu na ovim rumunjskim prostorima.

Druga skupina Hrvata u Rumunjskoj nalazi se u Rekašu, u tamiškoj županiji, na istočnoj strani Temišvara. Ukoliko je u prvoj polovici prošloga stoljeća bilo u Rekašu otprilike 730 Hrvata, danas je njihov broj znatno manji i u stalnom opadanju. Hrvati žive u Rekašu zajedno s Mađarima, Nijemcima i Rumunjima, nazivaju se još i Šokcima i vjeruje se da su porijeklom Dalmatinci odakle su došli u ovo mjesto bježeći pred Turcima. Izvjesno je da su Hrvati u Rekašu bili već u 17. stoljeću, jer se u Matici Mrtvih rekaške župe 1660. godine spominje da je tu umro u

90-toj godini Juraj Vinkov, a to je ime jedne od najstarijih hrvatskih obitelji u Rekašu. Hrvati u Rekašu bavili su se u prošlosti poljodjelstvom, vinogradarstvom, ali su istovremeno bili i strastveni ribolovci, što donekle pokazuje i njihovo dalmatinsko porijeklo.

Treću skupinu Hrvata iz Rumunjske sačinjavaju Kečani koji žive na zapadnoj strani Temišvara, na samoj granici sa Srbijom, u Hrvatskoj Keči ili Checica Croata (službeni rumunjski naziv) za razliku od rumunjske Keče ili Checica Romana od kojih ih dijeli samo jedna cesta. U hrvatskoj Keči živjeli su isključivo Hrvati, negdje oko 300. Za njih se pouzdano zna da su došli iz Turopolja 1801 godine i da govore zagrebačkom kajkavštinom: zakaj, kaj si rekal, bum išla itd. Kečani su početkom 20. stoljeća već imali školu na svom jeziku i „Gazdačko društvo“, gdje su se redovno sastajali na čitanje novina, na dogovore, na zabave ali su imali i tamburaški zbor koji je izvodio hrvatske komade na tamburicama i bio zadužen za ugodno i veselo raspoloženje. Većinom su bili plemićkog roda, fini, otmjeni ljudi, „pravi gospari“. Međutim, takva idilična slika ne postoji više u Keči, jer je u naše vrijeme broj stanovnika hrvatskog porijekla opao na otprilike 40 stanovnika i, osim nekoliko staraca, u Keči danas više nitko ne koristi hrvatski jezik.

Rukovodstvo organizacije

Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj, kao krovna organizacija Hrvata s rumunjskog prostora, između ostalog, član je Hrvatskog svjetskog kongresa, kao predstavničkog tijela hrvatskih udruga i zajednica u svijetu. S druge strane, na temelju statuta i programa Zajedništva stvorene su mjesna, komunalna i područna društva s odgovarajućim odborima, na čelu kojih je Koordinacijski odbor. Izvršno tijelo Koordinacijskog odbora je Izvršno vijeće. Vrhovno rukovodeće tijelo Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj je Kongres ili Zemaljska konferencija.

Prvi predsjednik Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj bio je prof. Milja Radan, koji je obavljao ovu najvišu dužnost od 1991. pa sve do isteka mandata 04.07.2015., kada je izabran novi predsjednik i novo rukovodstvo organizacije. Istodobno s funkcijom predsjednika, prof. Milja Radan je obavljao i dužnost zastupnika u Rumunjskom Parlamentu puna dva mandata, od 2000. do 2008. godine, i veći dio trećeg mandata, od 2008. do 2012. godine, kada je prije kraja mandata podnio ostavku. Prvi

potpredsjednik Zajedništva bio je Mikola Gera, a tajnik organizacije je u to doba bio Đuređ Vatav.

Od 04.07.2015. godine za predsjednika Zajedništva Hrvata je izabran Giureci-Slobodan Ghera, potpredsjednici su Lugojan Petar i Gera Peter, a glavni tajnik je Jankov Gheorghe. Giureci-Slobodan Ghera je prvi put izabran za zastupnika Hrvatske manjine u Rumunjskom parlamentu na izborima iz 2012. godine, od 2016. godine obavljao je drugi mandat u Parlamentu, a 2020. godine je po treći put izabran za zastupnika u najvišoj demokratskoj i zakonodavnoj instituciji Rumunjske. Slobodan Gera je aktualni predsjednik Zajedništva, današnji potpredsjednici su Ivan Frana i Petar Lugožan, a glavni tajnik je Đuređ Jankov.

Još ponešto o Zajedništvu

Uz podržavanje kulturnih, jezičkih ili vjerskih komponenti hrvatskog življa s ovih prostora, Zajedništvo Hrvata je već od samih početaka svog življenja ulagao velike fondove i za konstrukciju raznih znamenja koja su već davno postala opća dobra mjesta na kojemu su smješteni. Primjerice, u samom centru Karaševa svojedobno je izgrađeno Središnje Sjedište organizacije, impozantna zgra-

da u kojoj ima preko dvadeset zaposlenih, a u lijepo uređenom parku podignut je spomenik palim i nestalim herojima iz karaševske općine u prvom i drugom svjetskom ratu. U neposrednoj blizini zgrade Zajedništva podignuta je tada i scena na otvorenom, gdje se organiziraju razni folklorni festivali i nastupaju mnogobrojna kulturna društva iz Rumunjske, Hrvatske i drugih država. Također, nedavno je u Karaševu dovršena zgrada Etnografskog muzeja Hrvata u Rumunjskoj, gdje će biti sačuvano sve ono

PESCUIT URBAN!

Deși nu-mi place cum sună, pescuitul în zona orașului unde locuiesc reprezintă aproximativ 70% din suprafața de pescuit a asociației din care fac și eu parte. Odată cu încălzirea vremii, peștii răpitori prind viață și poftă de mâncare, astfel, pescuitul în această perioadă a anului devine unul cu șanse plauzibile pentru pescari, adepți ai acestui stil de pescuit la răpitor.

La începutul lunii aprilie, când apa râului a fost foarte scăzută, am ales să pescuiesc într-o zi cu vreme capricioasă în care ploaia nu s-a oprit decât seara târziu, când am ajuns acasă înfrigurat și ud până în măduva oaselor. O zi cu vreme urâtă, multă ploaie și temperaturi în care indicele termometrelor nu depășea 3-4 C°, dar, conform opiniei mele, era o vreme excelentă în această perioadă a anului pentru pescuitul curatului și păstrăvului.

Am ales să pescuiesc în mijlocul orașului, în proximitatea unei hidrocentrale electrice unde apă râului este foarte adâncă din cauza barajului de acumulare a apei. La început am folosit năluci de dimensiuni mari și culori deschise, după care am trecut la un stil de pescuit mai fin și am încercat să pescuiesc atât cu voblere de adâncime, cât și cu cele plutitoare. Lansând din depărtare, am încercat

să ating pe rând cu nălucile mele toate locurile care mi s-au părut potrivite, lăsam momeala să fie dusă de șuvoiul apei, să fie întoarsă în vârtoare și să fie atrasă de curenții de la suprafața apei, după care o ridicam și, cu tresăltări ușoare, o readuceam în luciul apei, tocmai acolo unde peștii răpitori atacă nălucă fără nici un fel de ezitare.

Am prins câteva exemplare de păstrăv curcubeu de dimensiuni acceptabile, dar le-am eliberat numaidecât. Visam, totuși, altceva. Am insistat într-un loc cu apă învolburată la năluci de dimensiuni mari și de culoare închisă, iar rezultatele nu au întârziat să apară. Am adus la mal un păstrăv curcubeu de toată frumusețea, 54 de cm și aproximativ de 2,5 kg, pe care l-am reținut pentru cina pe care urma să o pregătesc.

Am mai prins trei pești frumoși și sănătoși din toate punctele de vedere, doi clenți și un păstrăv indigen, ultimul reținut pentru tigiăie. Și am plecat înspre casă cu doi pești numai buni pentru o prăjeală cum se cuvine unui pescar, iar în drum spre casă, am oprit la primul magazin să cumpăr făină de mălai și câteva beri pentru a sărbători această după amiază memorabilă cu ceva pește în traistă și amintiri pe care nu le voi uita prea curând.

Ajuns acasă, am eviscerat peștii numaidecât, am pus apă la fiert pentru mămăligă și am început să pregătesc cina. Bineînțeles, înainte de toate, m-am delectat cu o țuică din prune de vară. Fericit în adâncul sufletului și ca pescar hoinar ce sunt, întotdeauna voi visa la marea captură!

Petru Miloș

PASTIR I LJUBAV

Evangelje o Dobrom pastiru ne čita se radi starih Židova nego radi današnjih "pastira" i "najamnika" u Crkvi i svijetu. Oni su uvijek postojali i uvijek će postojati, ali je na nama da ih u sebi prepoznamo i da se prema njima postavimo.

Intimnost Isusa Pastira i njegovih vjernika je potpuna jer se zasniva na ljubavi i povjerenju. Samo ljubav i povjerenje vežu ljude - međusobno se upoznaju. Izgleda da se ljude ne može znati ako ih se ne ljubi i ako im se u ljubavi ne otvori. Ljudi nisu stvari nego osobe, zato ih i nije moguće upoznati bez osobnog odnosa, bez ljubavi. Osobe su subjekti, a ne objekti, kako ih se vrlo često tretira u sadašnje vrijeme. Nažalost, danas se osobe gube, iako se jako puno govori o osobnim slobodama, tako da su upravo one najviše ugrožene. Možemo li drugome reći: poznaješ me onoliko koliko te ja poznajem?

Danas je veliki problem taj što se ljudi između sebe ne poznaju. Obitelji se ne poznaju, ako se ne ljube.

Samo onom kome vjerujemo da nas ljubi dopuštamo da nas upozna. Poznavanje je uvijek proporcionalno ljubavi. Krist nam se približava jer nas ljubi, On nas poznaje jer nas ljubi. Zato se nikada i ni u kojim prilikama čovjeka, dijete ne smije strašiti Bogom i Isusom. On ne straši, On ljubi. Zato mu se možemo otvoriti. Možda su ljudi zatvoreni pred Bogom jer su njime zastrašeni. Cijeli odnos

čovjeka i Boga nije uspostavljen na grijehu nego na ljubavi. Pastir je simbol dobrote i ljubavi, a najamnik je metafora neljubavi i koristoljublja, vlasti, a ne povezanosti.

U katekizmu se uči da Bog sve zna, ali nažalost tako je više radi zastrašivanja nego li radi ljubavi. Puno više se naglašava i pada u dušu Bog sudac nego li Bog prijatelj. Isus ne zastrašuje nikoga, On sve ljubi. Na svijetu je zato da ljude otvori prema Bogu i prema bližnjemu. Otvara ih ljubeći ih. Tako trajno ostaje prisutan početni pozdrav navještaja Isusova dolaska: "Slava Bogu na visini - svi su ljudi Bogu mili". Krist je simbol pastira, vođe, odgovornosti, brige i predanja za drugoga.

On je zaljubljenik u čovjeka. On vlada dobrotom i blagošću za razliku od svih vladara svijeta. Najamnik je onaj koji sve radi poradi vlastitog interesa. On se ne postavlja osobno niti se poistovjećuje s bližnjim, s onima za koje je preuzeo odgovornost. Nažalost, u svijetu je najčešći odnos vladanja najamničkog tipa. Krivica nije u "vladanju" nego u načinu vladanja. Organizirano društvo mora imati odgovorne osobe (vladare), ali način odnosa prema drugima može biti vrlo različit. Zato, ako se osobe ne promjene....nije dobro...Korijenska promjena dolazi od i iz ljudi.

Pastirski odnos je prožet ljubavlju, a najamnički egoizmom i interesom. Bez obzira što živimo vrijeme osobnog vrednovanja, ipak se osoba ne smije zatvoriti u sebe i izolirati od drugih. Mi smo svojom strukturom vezani za druge. A istinska je veza samo veza ljubavi i prijateljstva. To Isus naglašava i tome daje primjer. Bratski odnos nama kršćanima nije "metoda" nego bitni sadržaj.

Pastir se prema svakome odnosi osobno i svakome pozna ime. Svi smo danas postali bezimeni. Brojevi. I tako umiru ljudi. Svi smo dobili svoj broj. Jednako kao i aparati, strojevi. Sve to nije zdravo niti prirodno čovjekovoj naravi, bez obzira koliko bilo praktično i produktivno. Bilo na kojem mjestu i dužnosti bili, kao kršćani, pozvani smo da se prema živomu odnosimo kao pastiri, a ne kao najamnici. Isto tako bili mi bilo tko u napasti smo da se ponašamo najamnički, jer taj odnos se hrani egoizmom i podržava ga. A cijeli je Isusov "program" osloboditi čovjeka egoizma, probuditi u njem ljubav, jer ljubav je božanska i vječna.

Dr. theol. Davor Lucacela

što je vrijedno i reprezentativno u višestoljetnoj povijesti hrvatske manjine na rumunjskom prostoru, dok je u prvom mjesecu 2020 godine inaugurirana u Jabalču novodovršena zgrada Zajedništva Hrvata, objekt od osobitog značenja za očuvanje etničkog bića i djelovanje mjesne organizacije iz Jabalča.

Središte interesa Zajedništva Hrvata kao i svake od prije navedenih organizacija nacionalnih manjina iz Rumunjske nije nitko drugi nego

manjina koju zastupa. Više od toga, Zajedništvo je jedina organizacija koja je bila utemeljena s namjerom da nas predstavi, da nas brani i promovira naše interese, odnosno našu kulturu, tradiciju, jezik i hrvatski identitet. U sklopu takvog interesa Zajedništva nastala je 1994. i „Hrvatska grančica“, dvojezična publikacija karaševskih i tamiških Hrvata, a cilj je prvih urednika naše publikacije bio da i mi imamo časopis posvećen, prije svega, našoj zajednici, časopis koji će u svojim stranicama sadržati povijest naših mjesta i naših ljudi, kroniku njihovih svakodnevnih ostvarenja i postignuća.

Prvo izdanje iz studenog 1994. pojavljuje se zahvaljujući naporima svog prvog glavnog urednika, prof. Milje Radana, koji je zamislio i napisao prvi broj naše novine uz pomoć dvojice suradnika, dr. Martina Slovenskog i prof. Milje Todora koji doprinose da Hrvatska grančica vidi svjetlost dana i učvrsti korijenje na pionirskom novinarskom tlu karaševske zajednice. Tijekom godina, za Hrvatsku su grančicu pisali brojni redaktori. Svatko od njih je kroz vrijeme dao svoj prilog listu, osiguravši kontinuitet i pripomogavši da publikacija izlazi sve do naših dana, što je za neke možda malo, ali za našu malenu zajednicu je sasvim lijepo razdoblje.

O uspjesima naših ljudi naša je publikacija pisala kroz sve ove godine. Također, Grančica je marljivo bilježila, ostavljajući pisani trag za buduće generacije, početke i završetke školske i akademske godine, proslave blagdana i kirvaja, zajedničke susrete naših dragih starijih sumještana, hodočašća u Mariju Radnu i Mariju Čiklovu, dolazak crkvenih dostojanstvenika, organiziranje znanstvenih međunarodnih skupova u zgradi našeg Zajedništva, gostovanje raznih kazališnih skupina i plesnih an-samblova i mnogo drugih zbivanja. Bilo je specijalnih izdanja. Jer naša su mjesta posjetili kroz vrijeme predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić, premijer Ivo Sanader, predsjednik Ivo Josipović, predsjednik Sabora Josip Leko, kardinal Vinko Puljić, kardinal Josip Bozanić, predsjednica Kolinda Grabar Kitarović, ministrica znanosti i obrazovanja Blaženke Divjak, veleposlanici Hrvatske ambasade u Bukureštu i druge visoke ličnosti iz vjerskog i političkog života Republike Hrvatske. To su bili povijesni trenutci, a Hrvatska Grančica je na svojim listovima zabilježila te povijesne trenutke.

Član Hrvatskog Svjetskog Kongresa

Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj je od 1995. godine i puni član Hrvatskog Svjetskog Kongresa, najviše organizacije hrvatske dijaspor koja ima cilj povezati sve Hrvate diljem svijeta i djelovati za unapređenje zajedništva među Hrvatima, za ostvarenje njihovih težnji, za osiguranje kontinuiteta i razvoja vjerskog, duhovnog, kulturnog, društvenog i sportskog naslijeđa u Hrvata. Od 7. do 9. listopada 1995. godine u Karaševu su s velikim oduševljenjem dočekani franjevački misionari dr. Šimun Šito Ćorić, u svojstvu predsjednika Hrvatskog Svjetskog Kongresa, dr. Milan Lončar, predsjednik komisije za humanitarnu pomoć udruge Hrvata u Švicarskoj te dr. Radovan Ćorić, misionar u Njemačkoj. Visoki su gosti iz hrvatske dijaspor održali, uz domaće svećenike, Svete mise u Karaševu, Lupaku i Klokotiču, izvršili obred krštenja u Karaševu i vjenčanja u Klokotiču. Dolazak visokih gostiju bila je posljedica odluke donesene na zagrebačkom sastanku Hrvatskog Svjetskog Kongresa, na kojem je odlučeno pobratimljene Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj s udrugom Hrvata u Švicarskoj. S druge strane, posjet tročlanog izaslanstva imao je za cilj bolje upoznavanje prilika u kojima živi i djeluje naša zajednica, kako bi joj se moglo što efikasnije pomoći u svom naporu za očuvanje etničkog identiteta.

Velika svečanost za karaševsku općinu – veliki i važan trenutak u njevoj povijesti – bio je dan iz 1998. godine kad je Hrvatska Matica Iseljenika iz Zagreba odlučila dodijeliti joj nagradu i priznanje „NAJSELO“ za hrvatske manjine u Europi. To je nagrada i priznanje koje Hrvatska Matica Iseljenika dodjeljuje mjestima, ili općinama na Europskom kontinentu u kojima žive većinom Hrvati. To se priznanje odnosi na posebna kulturna, gospodarska i vjerska dostignuća koja žitelji dotičnog mjesta postižu tijekom jedne godine. Naša je općina treća po redu u Europi koja je počašćena takvom nagradom. Na tom svečanom događaju za hrvatski živalj u Karaševu i ne samo, pored predstavnika Hrvatske Matice na čelu sa g. Hrvoje Salopekom, bili su nazočni Nj.E. veleposlanik Republike Hrvatske u Bukureštu g. Niko Bezmalinović, koji je tada po treći put posjetio naše drevno Karaševo, savjetnik ambasade g. Petar Šušnjara te savjetnica Ministarstva vanjskih poslova R. Hrvatske g. Šarac Ronković. Samo dvije godine kasnije nagradu za kulturu Naj-selo dobiva mjesto Klokotič iz lupačke općine za uspješno djelovanje u promicanju hrvatske kulture i identiteta.

Međunarodni simpoziji u Zajedništvu

Od svog osnivanja iz 1991. godine Zajedništvo Hrvata je neprestano podržavalo vjerski, sportski, kulturni i obrazovni život malene hrvatske zajednice u Rumunjskoj, investicije u očuvanje kulturne baštine naše zajednice najvažniji su prioritet organizacije. Međutim, bilo bi doista pretjerano, s jedne strane radi nedostatka namijenjenog prostora, a s druge strane bi u odsutnosti stroge evidencije nadmašilo naše skromne mogućnosti, pokušati kronološki svrstati, nabrojiti i opisati sve akcije koje je Zajedništvo organiziralo od svog osnutka pa sve do danas. Spomenut ćemo

samo nekoliko iz prvoga desetljeća našega stoljeća i nekoliko iz zadnjih godina, a slijedom toga istaknut ćemo da je godine 2008. održan u zgradi Zajedništva Hrvata međunarodni „Simpozij dijalektologija“, za vrijeme kojega su se vrsni domaći i inozemni lingvisti i dijalektolozi aksirali u svojim radovima na mjesni govor Karaševaka i postojeću stručnu literaturu ili pak na istro-rumunjski dijalekt. Pored rumunjskih znanstvenika, za vrijeme stručnog seminara iz Karaševa su referirali Marko Samardžija, Josip Pranjковиć i Mira-Menac Mihalić, čuveni profesori s odsjeka za Kroatistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Isto pod pokroviteljstvom Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj i Karaš-severinske Filijale Društva Filoloških Znanosti održan je 2. i 3. listopada 2009. godine Rumunjsko-hrvatski etnološki seminar koji je omogućio dublje i podrobnije ispitivanje karaševskih običaja i tradicija, upravo onoga što smo skloni brzo zaboraviti. U svojim izlaganjima sudionici su se usredotočili na aspekte spiritualne, materijalne i narodne kulture (literarni folklor i folklor običaja) Karaševaka i banatskih planinskih sela. Svi su sudionici bili jednoglasni u konstataciji da je materijalna i duhovna kultura Karaševaka veoma bogata i sačinjava neprocjenivo blago svakome zainteresiranome istraživaču, a stare karaševske kuće i salaši, onoliko koliko su uspjeli preživjeti brzoj i općenitoj modernizaciji, na prvi pogled skromne i siromašne, svjedoče upravo o karaševskoj povijesti na ovim prostorima i načinu života karaševskog življa.

Zajedništvo i nogomet

Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj je inače sudionik svih edicija Hrvatskih svjetskih igara koje već od 2006. godine besprijekorno organizira u Republici Hrvatskoj Hrvatski svjetski kongres. Posebno se ponosimo nogometnom reprezentacijom karaševskih Hrvata koja je zauzela 2. mjesto na prvoj ediciji Igar, 1. mjesto na trećoj ediciji iz 2014. godine i ponovno 2. mjesto na četvrtoj ediciji održanoj 2017. godine. Također, nogometna reprezentacija karaševskih Hrvata sudjelovala je i na svim edicijama Europskog prvenstva hrvatskih nacionalnih manjina koji je u matičnoj zemlji organizirao Hrvatski nogometni savez.

Treće izdanje čuvenog nogometnog

Od kolko pamtim ja, su se šarala jajca uvek za Veliki petak. Tad se računa veliki svetak i nije bilo slobodno da se posluje što god drugo osim da se šaradu jajca. Ja što šaram, ovo je nova šara. Priđe, žene su šarale druge šare. Ovo su sad šare

od naši danevi, se računaju po moderne šare. Nego ja se radujem boj sam umela da naučim i mogu da nosim tradiciju i na dalje. Kad sam ja bila Alesijine vrste ja sam jako želila da šaram jajca, ali, uveliko, žene stare nisu manule deca da šaradu: boj da ne pokvaredu, boj da ne umažedu jajce. Ali moja majka je rekla: Mante defku da šara! I su me manuli, i tako sam ja naučila da šaram. Sad se radujem boj Alesia je ovde i ona želi da vidi kako se šara i hoće i da proba."

Sada su pošarana jaja poprimila i crvenu boju te su izložena u jednu „tapsiju“. Tu će se okretati s jedne strane na drugu, kako bi se lagano osušila, a tek na kraju se izbriše vosak s jaja s jednom vrelom krpom.

„Za Veliki Petak, žene uvek su se skupile kod jedne komšinice i ondak tu su došli i rodovi i komšije i sve zajedno se kuvalo, se farbalo, se šaralo i ondak se sve podelilo.“ – nostalgично se sjeća Ljubica Cristescu. *„Od svi koji smo ovde u Rekašu, samo mi, Šokci, smo imali običaj da šaramo jajca.“*

„Šokci su imali još jedan lijep običaj za vrijeme Uskrsa – sjeća se i profesorica Marica Pelić – ali se, nažalost, izgubio. Moja mi je teta pričala kako su za vrijeme korizme, kada nisu bili plesovi, momci i djevojke išli na jedno mjesto zvano Nadol, na kraj sela Rekaš. Tamo su se igrali igrice Mariška i Obrloke. Na samom Uskrsu, poslije Svete mise te poslije ručka, momci i djevojke opet su krenuli Nadol. S njima su išle i njihove mame jer je to bila dobra prilika da

se vidi da li su se u međuvremenu među tim mladencima stvorile neke nove „simpatije“. Tamo se pjevalo: Paun pase, trava raste./ Pođe paun da poleti/ Tamo gore nuz primorje,/ Da obljubi paunicu./ Uzgovori paunica:/ „Lipše mlado nego staro,/ Bolje staro nego mlado.“ Mladenci su bili lijepo obučeni i nakićeni, jer je bio svetak i onda su stali glasati koja je među djevojkama najljepša paunica a među momcima najljepši paun. Mladenci su se, dakle, odabrali između njih. To je bila velika čast za odabrane mladence, ali i za njihove mame. Ovaj običaj je prestao između dva svjetska rata. Ja pretpostavljam da je zbog toga što je u ratu puno momaka poginulo. Sjećam se da mi je teta pripovijedala da je u tom periodu, jedno određeno vrijeme samo su djevojke išle do Nadol."

Gospođa Mara Miheţ, pripremila je za ovu priliku veoma ukusnu šokačku gibanicu te nam je pokazala i jelo koje će se poslužiti u šokačkim kućama odmah nakon uskrarne mise: „Mi metnemo jelo što se je na Uskrs u kotrice i nosimo na Veliku Subotu u crkvu da se posveti. Metnemo prvo jedan peškir da bude lepo, pa onda šunku, kobasice i jajca. Doma, kada stignemo sa Uskrsnuća, večeramo šunke obarene, kobasice, jajca i tormaka i crvenu cveklu. A po za to jemo našu gibanicu šokačku.“

Šarana jaja, kolači i kobasice sprememaju se sada u košarice, no kako smo već doznali od gospođe Mare, ništa od ovoga se ne smije kušati sve do poslije uskrarne mise iza ponoći, sve dok jelo ne bude posvećeno. No, nitko kao da ne mari o tome, jer tradicija i običaji se moraju poštivati, a mi smo upravo svjedočili kako je jedan mali dijelić bogate tradicije rekaških Hrvata prenijet mlađoj generaciji, a to je garancija da će se ono i očuvati u budućnosti.

Daniel Lucacela

USKRSNE TRADICIJE KOD REKAŠKIH HRVATA

Iako ih je u zadnjim godinama sve manje i manje, Šokci iz Rekaša još uvijek poštuju stare tradicije i običaje koje su naslijedili od njihovih predaka.

U Rekašu, danas, više od dvije trećine stanovništva sačinjavaju Rumunji. Slijede ih, na velikim razmaku, Mađari, Srbi i Romi, dok su Hrvati gotovo nestali sa šarolike liste etničkih skupina što naseljavaju ovaj gradić u obližju Temišvara.

No nije oduvijek bilo tako.

Šokci su bili prva skupina što je naselila Rekaš, tvrde s ponosom stanovnici hrvatskog porijekla koji ovdje žive. Pretpostavlja se da su ovdje pristigli sredinom 17. stoljeća iz istočne Slavonije. Od nekadašnje brojne zajednice, koja je pri kraju 19. stoljeća zabilježila više od 1700 pripadnika, danas je ostalo samo nekoliko desetina.

U Šokačkoj strani, na ulici Ivana Kožara, imenovana po slavnom dramskom redatelju i glumcu hrvatskog porijekla, nalazi se kuća profesorice Marice Pelić. K njoj smo pristupili upravo za Veliki Petak da otkrijemo jedan dijelić običaja i tradicija ovdašnjih

Hrvata, generacija koja će preuzeti tradiciju i preneti je novim naraštajima.

Pekli su se kolači, kuhala se šunka, ali i ono što je najvažnije u ovo doba, farbala su se jaja.

Gospođa Stana Neidoni kaže nam da šara jaja skoro već šesdeset godina a da njezina kistića (artizanalna sprava za šaranje jaja) ima najmanje trideset godina.

„Da mož da šaraš je jako glavno jajca da su mlačna, ni vrela ni ladna” – objašnjava gospođa Stana pripremajući vrela skuhanu jaja i vreli vosak za šaranje. „Ako su vrela, ocuri vosak i onda se flekujudu jajca. Ako su ladna onda se ocepeni vosak a ne mož da pišeš. Je jako važno da imaš jednu kecelju, boj mož da ti padne vosak i na haljine. I što je opet jako glavno, da ne zavravimo, uvek se metne malo vosak na micat prst, da probaš kako je vrelo, i ondak tek kišticom na jajce, da ti ne kapne. Priđe se uzelo vosak od košnice, ali sad više nemamo košnice i uzimamo voska od sveće. Jako je glavno da je farba voska po zatvorena, da mož da se vidi. Kad metnemo već napisano jajce u crvenu farbu, ta

farba nije slobodno da bude vrela, boj mož vosak da se otopi i da ocuri. Od kad sam ja bila micka, kad su se šarala jajca uvek se strefilo da se i polupa po jedno jajce. To jajce se metnulo u crvenu farbu i ondak na dan Uskrsa se metnulo u lavor, a deca iz te porodice su se omili s otim jajcom da imadu obrazi rumeni ko crveno jajce. Ta vremena su prošla nego mi probamo da ji ne zavravimo.

Hrvata. Ovdje su se skupile, kao što se to nekada uobičavalo, nekoliko žena, rođakinje i prijateljice iz susjedstva, kako bi zajedno pripremile uskrsne poslastice. Neodvojiva od svoje bake, Alesia, unuka gospođe Mare Miheš, prisutna je na događaju, spremna pomoći svima kome zatreba da bi sve išlo glatko. Nije ni svjesna da joj je uloga veoma važna danas, jer ona predstavlja mladu generaciju rekaških

turnira Zajedništva Hrvata održano je u četvrtak 15. kolovoza i u petak 16. kolovoza 2019 godine na stadionu u Karaševu i okupilo je na djelu izabrane nogometne vrste iz karaševskih sela, isto kao što je bilo na prvom izdanju turnira iz 2016. godine ali i na drugom izdanju iz 2018. godine. Bez obzira na pobjednika, sve ove nogometne turnire karakterizirao je veliki sportski duh i još veći rivalitet na terenu, te druženje i prijateljstvo izvan nogometnog igrališta, a upravo je to bio i cilj organizatora: gajiti zdrave prijateljske odnose među sportašima iz karaševskih sela, među ljudima i mjestima iz naše karaševske zajednice.

Nogometni život je uvijek bio prisutan u karaševskoj zajednici pa je tako već 2008. godine nogometna reprezentacija karaševskih Hrvata sudjelovala na veoma jakom turniru u Švicarskoj gdje su se okupile najbolje selekcije nacionalnih manjina iz Europe. Hrvate iz Rumunjske predstavljala je momčad Zajedništva Hrvata, sastavljena od najboljih nogometaša iz karaševskih sela selektiranih nakon nekoliko odigranih prijateljskih utakmica. Našim nogometašima se mora čestitati što su dostojanstveno predstavljali karaševske Hrvate u zemlji koja je tada bila jedna od organizatora Europskog prvenstva i uvjerali domaćine i svu prisutnu publiku da se i jedna malobrojna manjina kao što je naša može kvalificirati na najjači europski turnir za manjine i ravnopravno suprotstaviti bilo kojoj dijaspori iz Europe.

Isto s ciljem promicanja sportskog duha i gajenja prijateljskih odnosa među sportašima iz karaševskih sela te ljudima i mjestima iz karaševske zajednice, sada već davne 2006. godine organiziran je u Karaševu čuveni Kup Hrvatska grančica na koje-

mu su sudjelovale nogometne momčadi iz svih naših mjesta te izabrana nogometna vrsta Karaševaka iz Tirola. Dvije godine kasnije je organizirano i drugo izdanje kupa, a u međuvremenu je Zajedništvo Hrvata organiziralo i nogometno natjecanje namijenjeno juniorima iz naših karaševskih mjesta i simbolički nazvano „Od mini do maxi”.

Škola na maternjem jeziku

Naobrazba na maternjem jeziku u Karaševu i ostalim karaševskim selima započela je pod utjecajem crkve, svećenika, vjerojatno isusovačkih svećenika, koji su bili aktivniji i na ovom području te su organizirali školu na maternjem jeziku u redovima vjernika. Prvi svećenik koji je postavio osnove naobrazbe na hrvatskom jeziku u Karaševu bio je Miho-vil Lovinić. On je otvorio prvu školu 1761. godine, pa su se u kratkom vremenu organizirale konfesionalne škole i u ostalim mjestima pod vlasništvom crkve. U tim školama, svećenici su u slobodnom vremenu bili učitelji, a škole su bile održavane pomoću doprinosa vjernika.

Kada je riječ o nastavi na hrvatskom jeziku želimo istaknuti da je od školske 1995.-1996. godine, kao posljedica zalaganja Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj, odobreno funkcioniranje jedne dvojezične rumunjsko-hrvatske gimnazije u Karaševu, matematičko-fizičkog profila. Nedugo zatim, odnosno 14. prosinca 1996., organiziran je u Karaševu, od strane Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj, simpozij Škole na hrvatskom jeziku u kontekstu manjinskog obrazovanja u Rumunjskoj. Na tom simpoziju su vrsni rumunjski lingvisti i sociolozi govorili, između ostalog, o maternjem jeziku u kontekstu manjinskog obrazovanja te o općem zakonodavnom okviru glede škola na hrvatskom jeziku.

Dvadeset godina kasnije, u Karaševu je obilježena 20. obljetnica osnivanja Dvojezične gimnazije. Svečanost je održana 7. travnja u sportskoj dvorani mjesne odgojno-obrazovne ustanove, a kasnije i u prostorijama zgrade Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj. Organizator ovog važnog događaja bio je Zajedništvo Hrvata u suradnji sa školskom ustanovom iz Karaševa. Bivši i sadašnji profesori, načelnik karaševske općine, zastupnik Hrvata u Rumunjskoj, državni tajnik u Odjelu za međuetničke odnose Rumunjske vlade, Nj. Ekselencija ambasador Republike Hrvatske u Bukureštu, predstojnik Državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, savjetnik s posebnim položajem za pitanja hrvatske nacionalne manjine u inozemstvu ali i druge brojne ličnosti, svojom su prisutnošću uveličali svečanost škole koja pripada svima nama.

Državni tajnik u Odjelu za međuetničke odnose Rumunjske vlade Aledin Amet biranim je riječima govorio o školskoj ustanovi iz Karaševa i naglasio, između ostalog, važnost očuvanja maternjeg jezika kao bitnog čimbenika nacionalnog identiteta. „Danas mi je ispunjena jedna velika želja, a ta je doći i posjetiti ovu Gimnaziju o kojoj sam tijekom godina čuo bezbroj lijepih riječi. Što može biti relevantnije za demonstriranje činjenice da rumunjska država promovira identitet svih etničkih zajednica i njihov skladan suživot s većinskim narodom nego moja današnja prisutnost ovdje, tatarski etnik iz Konstance, govoreći rumunjski i obraćajući

se na rumunjskom jeziku hrvatskim etnicima iz Rumunjske. Ovo što vi radite ovdje, s ciljem sačuvanja identiteta s lingvističkog aspekta, vrijedno je svake pohvale. Bitno je sačuvati maternji jezik jer ćete se na taj način identificirati u historiji“, poručio je za vrijeme svečanosti Amet Aledin, državni tajnik u Odjelu za međuetničke odnose Rumunjske vlade.

Slobodan Ghera, predsjednik Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj, u svom se govoru osvrnuo na ulogu ZHR-a u otvaranju školske ustanove koja slavi 20. godinju postojanja te je poručio nastavnicima da sačuvaju istu odanost i privrženost poučavanju učenika koju su pokazali u svim prethodnim godinama: „Udio ZHR-a u otvaranju i daljnjem funkcioniranju Gimnazije je bio značajan, odlučujući,

rekao bih. Nije jednostavno otvoriti na selu Gimnaziju u kojoj učenici mogu pratiti nastavu i na svom jeziku i isto toliko teško je održati da funkcionira puna dva desetljeća, pogotovo kad znamo da hrvatska zajednica iz Rumunjske ne broji više od 6.000 stanovnika. Kao posebno zaslužnu osobu za otvaranje naše Gimnazije izdvojio bih prof. Milju Radana, mog prethodnika na čelu krovne organizacije Hrvata u Rumunjskoj, ali isto tako bih spomenuo i tadašnjeg ministra obrazovanja Liviu Maiora te tadašnje rukovodstvo Zajedništva Hrvata. Međutim, za dobro funkcioniranje i uspješne rezultate veoma je važan svakodnevni naporni rad profesora i svih zaposlenika škole, i upravo zato im s ovom prilikom izražavam priznanje i zahvalnost te im poručujem da sačuvaju istu odanost i privrženost u poučavanju učenika koju su pokazali u svim ovim godinama“.

Nakon pozdravnih govora u sportskoj dvorani Dvojezične Gimnazije uslijedio je umjetnički program kojeg su priredili formacija „Karaševska zora“, Školski zbor i Klokotički tamburaši. Ansambl Zajedništva Hrvata je predstavio tradicionalne plesove specifične Karaševu, Školski zbor gimnazije je otpjevao „Odu radosti“, „Ima jedna duga cesta“ i „Isuse, volim te“, a Klokotički tamburaši su otpjevali nekoliko društvenih i duhovnih pjesama, među kojima „Žuto lišće“, „Veselo je društvo naše“ i „Kakav prijatelj je Isus“.

Ivan Dobra

Nastavak u sljedećem broju

500. GODINA OD TISKANJA JUDITE MARKA MARULIĆA

Hrvatski sabor donio je odluku da od 22. travnja 2021. godine do 22. travnja 2022. godine bude proglašena godina Marka Marulića.

Učenici i nastavnici znaju tko je Marko Marulić, ali moramo i naše čitatelje upoznati s ovim velikanom hrvatske i europske književnosti.

Marko Marulić poznat je kao otac hrvatske književnosti. Pripadao je splitskom humanističkom krugu a tu je titulu dobio upravo zbog epa Judita. To je prvi književni ep, prva knjiga napisana na hrvatskom jeziku. Marulić ju je napisao narodnim jezikom kako bi je razumio i običan puk, obični ljudi. Smatrao je da je ovu biblijsku priču važno prenijeti široj publici, što se moglo jedino ako je napisana narodu razumljivim jezikom.

Marko Marulić (1450.-1524.), rođen je u Splitu u splitskoj plemićkoj obitelji. Otac Nikola Pečenić bio je patricije i gradski odvjetnik, a majka se zvala Dobrica. Imao je čak sedmero braće i sestra. U Splitu je stekao vrlo široko osnovno obrazovanje, a pravo je studirao u talijanskom gradu Padovi. Bavio se odvjetništvom u Splitu i obavljao je sudačku službu. Bio je također aktivan u pomaganju hrvatskim knezovima koji su ratovali s Turcima. Povremeno je i putovao u Veneciju i Rim, a neko je vrijeme boravio i na otoku Šolti. Pronađeni su podaci da se bavio slikarstvom, arheologijom, proučavao je povijest Splita i Solina te razne crkvene spise. Postoje podaci da je nakon navršene šezdesete godine otišao iz rodnog Splita na Šoltu, ali nakon dvije godine se ponovo vratio u Split. Tamo je i umro.

Pisao je djela uglavnom religiozne tematike, kao npr. „Pouke za čestit život s primjerima svetaca“.

Ep Judita napisan je 1501., ali tiskan tek 1521. godine. Marulić je nakon Judite svoja djela pisao i na hrvatskom i latinskom jeziku, ali je većina njegovih djela napisana na latinskom jeziku. Zahvaljujući svojim književnim djelima bio je poznat u cijeloj Europi. Zaslužan je za razvoj hrvatske književnosti i jezika, te za hrvatsku kulturu i umjetnost općenito.

Ep Judita sastoji se od 6 pjevanja i pisana je dvostruko rimovanim dvanaestercom koji je u vrijeme renesanse bio najrasprostranjeniji stih. Njegova građa je preuzeta iz starozavjetne Knjige o Juditi, a oblikovan je na temelju hrvatske i antičke tradicije. Radnja se odvija u gradu Betuliji koji se pokušava

obraniti od napada Holofernove vojske. Holoferno je bio veliki vojskovođa koji je pokušavao osvojiti što više država, no prvi put nailazi na otpor kod Betulije. Judita, koja predstavlja Marulićev kršćanski svjetonazor, uspijeva spasiti rodni grad Betuliju od Holoferna koji predstavlja sve negativne ljudske osobine, i tako postaje heroj djela. Judita kao lik je opisana kao savršena žena Marulićeva vremena. Ona je skromna, bogobojazna, pravedna i izuzetno lijepa. Udovica je i iako bi mogla imati kojeg god želi muškara, ona se ipak potpuno predala služanju Bogu. Svoje čari koristi jedino kako bi spasila svoju zemlju.

Marulić je ovim djelom htio pokazati važnost vjere, koja čovjeka vodi na pravi put, daje mu hrabrost i snagu kada god je to čovjeku potrebna. I sam pisac, Marko Marulić, molio je Boga da ga prosvijetli dok piše knjigu o Juditi.

Maria Lațchici

